

TVETYDIG TAUROP, ENTYDIG UTFALL

Hva roper du ned når du kommer inn på en standplass eller et snufeste? Det vante «selvforankring!»? Eller et mer sportslig «ja!»? Samme rop eller ulikt? Klar melding kan berge liv.

Tekst Stein Tronstad

Å komme inn på et snufeste likner mye på å komme inn på en standplass; vi finner et par forankringer og rigger oss til. Men fortsettelsen er kritisk ulik. Under et snufeste vil sikreren beholde tauet inne på bremsen og vente på nedfiring. Under en standplass vil hun derimot kople ut og gjøre seg klar til å følge etter.

Til forveksling likt

Vi skal bli med to klatrere fra Norge til Østerrike – ikke til de ville alper, men til en infam, liten kalksteinsklippe i Wienerkoggen. Rutene er på 15-30 meter, et par av dem med en standplass midt i veggens siden linjene er litt krokete. Vårt taulag på to har startet økta med å klatre en totaulengde opp til toppen. Tilbake på bakken tar den ene av dem ledelsen og bestemmer seg for å fortsette med en 15-meter. Som de fleste andre rutene på stedet går den opp til et snufeste i selve veggens. Dette er opplagt for klatreren, og han kommenterer det ikke. Sikreren på sin side er komfortabel med å overlate rutevalget til klatreren, kaster bare et raskt blikk på rutebeskrivelsen og tenker ikke over at ruta er annertledes enn den de nettopp har klatret. Mer sies ikke, og klatreren hiver seg til vær.

Standplass?

Begivenhetenes videre gang husker klatreren lite eller ingenting av. Sikreren har det derimot etset i minnet. Snufestet ligger inne over ei hylle og ute av syne fra bakken. Vel oppe ropte klatreren at han var selvforankret, og sikreren koplete ut taubremsen.

Nei, snufeste!

I mangel av minner har klatreren fått et mysterium for seg selv: «Hvorfor jeg ikke fikk sagt at jeg satte meg i tauet, eller ikke merket at tauet ikke strammet da jeg belastet det, vet jeg ikke. Uten visuell kontakt ville jeg vanligvis ha dobbeltsjekket at sikreren var klar før jeg satte meg i tauet.» Kanskje var det taudraget over kanten som ga inntrykk av at sikreren holdt tak, kanskje var det meldinger som ikke ble hørt. Under alle omstendigheter satte klatreren seg i tauet uten å være sikret. Han falt rett i bakken fra 15 meter.

Farlig forveksling

Det gikk ikke så bra. Han landet på beina, men farten var stor nok til å slå ham bevisstløs. Skadetaksten løp opp i hjernerystelse og hukommelsestap, kull, skrubsår og en knust hæl som etter to år ennå ikke er restituert. Klatreren selv sier det slik: «Jeg vet godt at mange ulykker skyldes trivielle småfeil, og regner meg som sikkerhetsbevisst. Det er skuffende å ha blitt et nytt nummer i den lange rekka av unødvendige klatreulykker forårsaket av slurv, denne gangen med grunnleggende kommunikasjon.» Det gikk ikke så bra, men det kunne gått verre. Verden over har mange andre klatrere forvekslet standplass- og snufesterutine. Ikke alle har overlevd.

OPPE: Morten Alskog er oppe og har forankret seg selv på standplassen. Eller var det snufestet? Foto: Odd Magne Øgreid

Vi hører det vi tror

Hva skjedde? Klatreren og sikreren har en ting klart for seg: «uansett hvilken muntlig kommunikasjon vi hadde, var den tveetydig». Sikreren så ikke snufestet; alt han oppfattet var et rop som fortalte at klatreren var selvforankret. Ropet bekreftet det situasjonsbildet han allerede hadde: at ruta var på to taulengder og at han skulle følge etter. Følgelig koplet han ut taubremesen.

Likheten lurer

Tidligere (2007) har jeg skrevet om en nesten identisk ulykke. Den gangen var problemet et fullstendig fravær av kommunikasjon; i Østerrike var kommunikasjonen tveetydig. I begge tilfeller ble resultatet at klatrer og sikrer handlet etter motsatt situasjonsbilde: Klatreren rigget til for å bli firt ned, sikreren for å klatre selv. Likhetene ved to ulike situasjoner lurte sikrerne til å velge feil rutine.

Underbygg forskjellen

Skal vi gardere oss mot dette, gjelder det med andre ord å velge rutiner som understreker forskjellen ved snufester og standplasser. Det viktigste er å være samforstått om planen på forhånd; å forsikre seg om at begge i taulaget har samme oppfatning av hva som skal skje når klatreren når toppen av taulengden. Men dette er ikke nok. Vi må også sørge for at hjernen virkelig oppfatter ulikhetene, selv når klatringen går på femtegir og gammel vane. Klokke klatrere har allerede funnet løsningen: å bruke ulike taurop når ulikt skal gjøres.

Taurop gjør tydelig

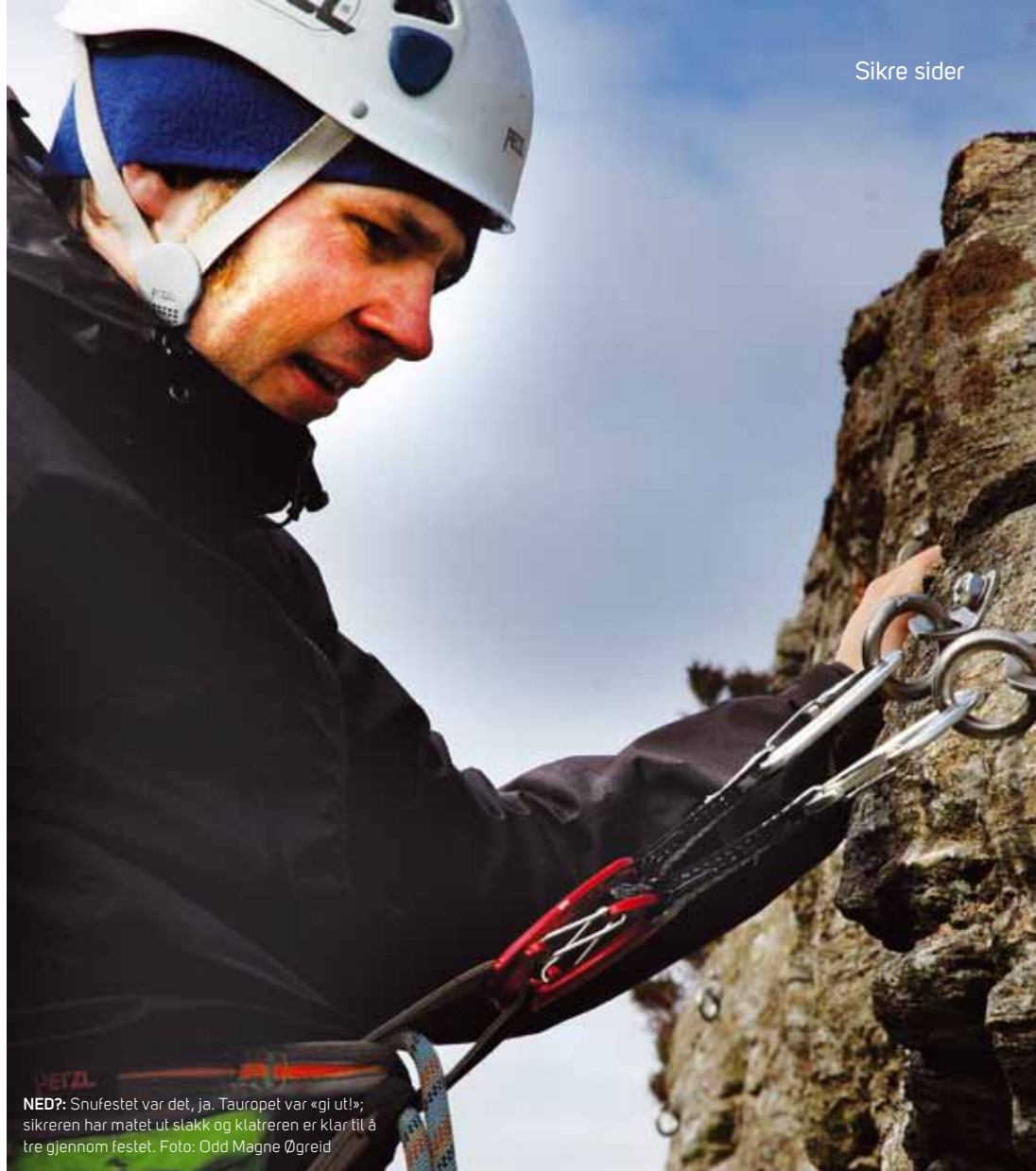
«Selvforankring!» (eller «standplass!») er et innarbeidet taurop fra flertaulengders klatring. Betydningen er klar og tydelig: Klatreren har sikret seg selv. Den underforståtte beskjeden er at sikreren kan kople ut taubremesen. Ved klatring til snufeste er det akkurat det som ikke skal skje, og nettopp derfor må dette ropet ikke brukes. Vi må understreke forskjellen ved å rope noe helt annet.

Hva vil du vite?

Hva trenger sikreren å vite når klatreren kommer inn på et snufeste? At klatreren kople seg fast, gjør ingen forskjell: tauet skal likevel holdes i taubremesen. Det første sikreren må forholde seg til, er at klatreren trenger slakk for å tre tauet gjennom festet (med mindre tauet kan legges rett inn). Ergo kan vi la dette være første melding ovenfra: «Gi ut!», eller «slakk!». Neste trinn kommer når tauet er ferdig tredd; da må det strammes opp igjen før nedfiring. Tauropet blir «ta inn!». Når tauet er stramt, kan sikreren gjerne la klatreren få vite at «jeg har deg!», og da er det bare for han eller hun der oppe å kvittere med et «ned!» for å bekrefte at nedfiringen kan starte. Blikkontakt dobbeltsikrer at alt er på stell, og så kan klatreren sveve lykkelig ned til et langt liv.

PASS PÅ REISEFORSIKRINGEN.

Vær oppmerksomhet på at EØS-medlemskapet ikke nødvendigvis gir nordmenn rettigheter til sykehusbehandling på kontinentet. I dette tilfelle måtte den tilskadekomne dekke sykehusutgifter i Østerrike på mer enn 70 000 kroner, til tross for at han ble behandlet ved et offentlig sykehus.

NED? Snufestet var det, ja. Tauropet var «gi ut!»; sikreren har matet ut slakk og klatreren er klar til å tre gjennom festet. Foto: Odd Magne Øgreid

FELLES PÅ BEGGE BILDER: Avbildet situasjon og person har ingen sammenheng med den omtalte ulykken.

Leding til snufeste

Situasjon	Sikrer	Klatrer	Ropet betyr
Klatreren er oppe og kople seg midlertidig fast.		Oppe	Jeg skal rigge om, hold tauet inne på bremsen.
Klatreren skal tre gjennom tauet		Gi ut	Jeg trenger slakk
Klatreren har lagt tauet i snufestet og er klar til å komme ned.		Ta inn	Jeg er klar, stram inn tauet så jeg kan slippe meg ut.
Sikrer har strammet inn	Har deg		Jeg er klar til å fire deg ned.
		Ned	La gå!

Leding til ny standplass

Situasjon	Sikrer/toer	Leder	Ropet betyr
Klatreren er oppe og selvforankret.		Selvforankring	Ta meg ut av taubremesen og gjør klar til å følge etter.
Sikreren har koplet ut taubremesen.	Du er ute		Tauet er fritt, du er ikke lenger sikret nedenfra.
Klatreren oppe er ferdig med å rigge og har halt opp all slakk i tauet.	Det er meg		Tauet er stramt helt ned.
Klatreren oppe (nå sikrer) har tatt klatreren nede inn på taubremesen sin.		Sikring klar	Du kan begynne å klatre.